

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Яніна КВІТКА,

професор кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Катерина ГУСЄВА,

доцент кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

На сьогодні домашнє насильство є однією з гострих соціальних проблем. Важливою формою адміністративно-правового реагування на вчинення домашнього насильства є адміністративна відповідальність за зазначені правопорушення.

Так, адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства передбачена статтею КУпАП. Відповідно до санкції вказаної статті, вчинення домашнього насильства або насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису, тягне за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб. У свою чергу, повторне вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі особою, яку протягом року вже було піддано адміністративному стягненню за вчинення таких дій, тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока

до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [1].

Згідно статистичної інформації, за даними Державної судової адміністрації України, у 2021 році, судами було розглянуто 144394 справи про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена статтею 173-2 КУпАП. До 71686 осіб застосовані адміністративні стягнення у вигляді: попередження (23 особи); адміністративного арешту (1519 осіб); громадських робіт (5332 особи); штрафу (64812 осіб). У більшості випадків суди застосовують адміністративне стягнення у вигляді штрафу, що становить більше ніж 90 % від загальної кількості осіб щодо яких застосовані адміністративні стягнення за статтею 173-2 КУпАП. Водночас адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт застосовується лише у 7 % випадків[2].

Однак, застосування такого виду покарання, як штраф є вкрай неефективним, оскільки суди дуже рідко враховують фінансовий стан правопорушника. Така санкція впливає, частіше, не тільки на кривдника, а на і на постраждалу особу, оскільки може сплачуватись із сімейного бюджету, оскільки штраф сплачується або із сімейного бюджету, чи з грошей самої постраждалої особи, що не сприяє тому, щоб постраждала особа звертатися за допомогою до правоохоронних органів.

Окрім цього, у статті 22 КУпАП передбачена можливість звільнення правопорушника від адміністративної відповідальності із застосуванням до нього усного попередження. Водночас, у примітці до цієї статті визначені адміністративні правопорушення, за вчинення яких особа не може бути звільнена від відповідальності. Однак, в цьому переліку не передбачено статтю 173-2, яка встановлює покарання за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування. Така прогалина може призвести до того, що жертва домашнього насильства залишиться без належного захисту, а кривдник - уникне покарання, що в майбутньому може підштовхувати його до продовження вчинення домашнього насильства [3].

Можливість застосування таких низьких штрафів за вчинення домашнього насильства не сприяє виконанню адміністративними стягненнями своєї мети, передбаченої у статті 23 КУпАП.

Отже, з метою забезпечення можливості суддям зменшення практики широкого застосування судами в якості міри покарання за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 173-2 КУпАП,

адміністративного штрафу, а обирати найбільш дієве для конкретного правопорушника стягнення, враховуючи його майновий стан, працевлаштованість, вік, інші обставини, які обтяжують чи пом'якшують відповідальність, а також забезпечення невідворотності виконання кривдником накладеного стягнення, на наш погляд, більш ефективними в даному разі могли б бути виправні та громадські роботи, а також суспільно корисні роботи з одночасним спрямуванням коштів за виконання таких робіт постраждалий особі. Вважаємо, що такі міри сприяли б перевихованню та виправленню кривдника, запобіганню повторного вчиненню домашнього насильства.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

2. Офіс Омбудсмана долучився до публічного обговорення «Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни (I півріччя 2022 року)» https://ombudsman.gov.ua/news_details/ofis-ombudsmana-doluchivsvya-do-publichnogo-obgovorennnya-domash

3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо удосконалення адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства)» <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1476601>

Вікторія ЛИТВИН,

старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем превентивної
діяльності та запобігання корупції ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

КІБЕРБУЛІНГ - ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

В Україні тривалий час науковці розглядали насильство через призму застосованих дій до жертви та виділяли декілька основних класифікацій до яких входило: сексуальне, психічне, фізичне, економічне насильство. Не так давно до цього переліку додали новий вид насильства – кібербулінг.

Кібербулінг - це насильство, яке відбувається шляхом застосування декількох форм, які реалізуються завдяки використанню цифрових технологій та інтернет-платформ. Таке цькування набрало